

Міністерство освіти і науки України
Національний педагогічний університет імені М.П. Драгоманова

«ЗАТВЕРДЖЕНО»

Декан факультету
педагогіки і психології

_____ Т.О. Олефіренко
«08» вересня 2021 р.

РОБОЧА ПРОГРАМА
вибіркової навчальної дисципліни

«МЕНЕДЖМЕНТ В ІНКЛЮЗИВНІЙ ОСВІТІ»

освітнього рівня «магістр»

галузі знань 01 Освіта/Педагогіка

спеціальності 012 Дошкільна освіта

Шифр за навчальним планом ВВ 1.4.01

ОПП «Дошкільна та інклюзивна освіта»

Київ 2021

Робоча програма розроблена на підставі навчальної програми «Менеджмент в інклюзивній освіті», затвердженої на засіданні Вченої ради НПУ імені М. П. Драгоманова «27» квітня 2017 року, протокол №10.

Розробники програми: Левінець Н. В., доцент кафедри педагогіки і психології дошкільної освіти.

Затверджено на засіданні кафедри педагогіки і психології дошкільної освіти «30» серпня 2021 р., протокол №1.

Завідувач кафедри

_____

(підпис)

проф. Г.Г. Цветкова

(прізвище, ініціали)

I. Опис дисципліни
Шифр дисципліни ВВ1.4.01

Загальна характеристика дисципліни	Навчальне навантаження з дисципліни		Методи навчання і форми контролю
Галузі знань 01 Педагогічна освіта	Кількість кредитів – 5		<p>Методи навчання:</p> <ul style="list-style-type: none"> - стимулювання й мотивації навчання, спрямованих на формування інтересу до майбутньої професійної діяльності; - організації і здійснення навчально-пізнавальних дій, індивідуалізованого спілкування студента з викладачем через мультимедійні засоби, - використання мультимедійних освітніх технологій у процесі самонавчання (друковані, аудіо-, відеоматеріали та навчальні матеріали, що надходять з комп'ютерних мереж). <p>Методи та форми дистанційного навчання - система Moodle https://moodle.npu.edu.ua/course/view.php?id=3433</p> <ul style="list-style-type: none"> - інтернет - конференція Google Meet. <p>Форми поточного контролю: модульний контроль</p> <p>Екзамен (письмовий). Екзамен дистанційного навчання: (тести/завдання в системі Moodle).</p>
	Загальна кількість годин – 150		
Спеціальність 012 Дошкільна освіта	Денна	Заочна	
	Лекції		
Освітній рівень магістр			
Нормативна	-	10	
	Семінарські (практичні) заняття		
Рік вивчення дисципліни за навчальним планом 4			
Семестр 2	-	6	
	Індивідуальна робота		
Тижневе навантаження (год.): - аудиторне: 3 - самостійна робота: 4,6	15	-	
	Самостійна робота		
	110	134	
	Співвідношення аудиторних годин і годин СРС:		
Мова навчання українська	40/90		

Предмет вивчення навчальної дисципліни – організаційні та науково-методичні основи управління закладом освіти в умовах інклюзії.

Міждисциплінарні зв'язки: дисципліни психолого-педагогічного спрямування, в яких розкривається специфіка управління інноваційними процесами в системі дошкільної освіти в умовах інклюзії.

Мета і завдання навчальної дисципліни

Мета викладання навчальної дисципліни «Менеджмент в інклюзивній освіті» сформувати готовність майбутніх управлінців в галузі інклюзивної дошкільної освіти до розробки та впровадження структурно-функціональної моделі інклюзивного навчання в закладі освіти

Завдання навчальної дисципліни «Менеджмент в інклюзивній освіті»

- розвиток у майбутніх менеджерів освіти мотивації до управління загальноосвітнім навчальним закладом в умовах інклюзії, зокрема до розуміння необхідності впровадження інклюзії на засадах розвитку громадянського суспільства і соціального партнерства, а також бажання бути причетним до розбудови системи інклюзивної освіти в Україні;

- надбання та систематизація знань майбутніх менеджерів освіти щодо базових принципів, функцій, моделей, організаційних структур інклюзивної освіти; специфіки управління загальноосвітнім навчальним закладом в умовах інклюзії;

- формування вмінь проводити аналіз проблем/ситуацій, пов'язаних з інклюзивною практикою; обґрунтовувати стратегію розвитку інклюзивної освіти на державному, регіональному й місцевому рівнях; формувати команду професіоналів з інклюзивної освіти та планувати їхній професійний розвиток.

II. Основні результати навчання та компетентності , які вони формують:

№ з/п	Результати навчання	Компетентності
1.	<i>Знати</i> теоретико-методологічні основи управління закладом освіти в умовах інклюзії. <i>Вміти</i> проводити аналіз проблемних питань і ситуацій у сфері інклюзивної освіти, методики оцінки соціальної політики та інші методи, для прийняття ефективних управлінських рішень.	<i>Загальні, фахові</i>
2.	<i>Знати</i> функції управлінської діяльності в умовах інклюзії, основні етапи стратегічного планування розвитку інклюзивного закладу освіти. <i>Вміти</i> надавати організаційну та науково-методичну допомогу ЗДО з проблем організації навчання дітей з	<i>Загальні, фахові</i>

	особливими освітніми потребами та забезпечення освітнього процесу в умовах інклюзивного навчання науково-методичним та соціально-психологічним супроводом.	
3.	<p><i>Знати</i> особливості моделювання інклюзивного освітнього середовища в контексті реалізації завдань соціально-педагогічної адаптації дітей з особливими освітніми потребами.</p> <p><i>Вміти</i> визначати, оцінювати і створювати сприятливе навчально-розвивальне та реабілітаційно-корекційне середовище для дітей з особливими потребами в дошкільному навчальному закладі.</p>	<i>Загальні, фахові</i>
4.	<p><i>Знати</i> механізми взаємодії закладу освіти в умовах інклюзії із соціальними партнерами.</p> <p><i>Вміти</i> аналізувати сформованість моделі інклюзивної освіти в умовах освітньої системи за визначеними компонентами, критеріями і показниками; визначати результативність діяльності з формування доступної освіти для дітей з особливими освітніми потребами.</p>	<i>Загальні, фахові</i>
5.	<p><i>Знати</i> підходи до професійного розвитку персоналу; основні принципи технології командостворювання в інклюзивному дошкільному закладі, повноваження та обов'язки осіб команди психолого-педагогічного супроводу.</p> <p><i>Вміти</i> забезпечувати ефективне управління якістю інклюзивної освіти в закладі дошкільної освіти.</p>	<i>Загальні, фахові</i>

III. Тематичний план дисципліни

На вивчення дисципліни відводиться 5 кредити ЄКТС 150 годин.

№ п/п	Назви модулів і тем	Кількість годин (денна форма навчання)					Кількість годин (заочна форма навчання)				
		Аудиторні	Лекції	Практичні (семінарські)	Лабораторні	СРС	Аудиторні	Лекції	Практичні (семінарські)	Лабораторні	СРС
1.	Сучасні тенденції розвитку і функціонування закладу дошкільної освіти в умовах інклюзії.	8	-	-	-	34	4	6	2	-	30
1.1	Теоретико-методологічні засади інклюзивної освіти.	2	-	-	-	6	0,5	1	-	-	6
1.2	Заклад освіти в умовах інклюзії як об'єкт менеджменту.	2	-	-	-	10	1,5	1	1	-	12
1.3	Педагогічні інновації в рамках структури управління закладом освіти в умовах інклюзії.	2	-	-	-	6	1	2	1	-	6
1.4	Модель інклюзивної освіти: досвід та практика України.	2	-	-	-	6	-	2	-	-	6
2	Технології ефективного освітнього менеджменту інклюзивним закладом дошкільної освіти.	7	-	-	-	50	4	4	2	-	34
2.1	Соціальне партнерство в реалізації політик/стратегій програм інклюзивної освіти.	2	-	-	-	10	1	1	-	-	6
2.2	Професійний	2	-	-	-	10	-	1	-	-	6

	розвиток персоналу в закладах освіти в умовах інклюзії.										
2.3	Розвиток інклюзивного освітнього середовища.	1	-	-	-	8	2	1	1	-	8
2.4	Соціально-педагогічне проектування у сфері інклюзивної освіти.	1	-	-	-	10	2	1	1	-	6
2.5	Реалізація діяльності команди психолого-педагогічного супроводу дитини з особливими освітніми потребами в ЗДО.	1	-	-	-	12	20	1	2	-	8
Разом		15	-	-	-	110	14	10	6	-	104

IV. Зміст дисципліни

№ п/п	4.1. Назва модулів, тем та їх зміст	Кількість годин	
		всього	в т.ч. лекційних
	<p><u>Модуль I. Сучасні тенденції розвитку і функціонування закладу дошкільної освіти в умовах інклюзії.</u></p> <p>Тема 1. Теоретико-методологічні засади інклюзивної освіти. Філософські та культурологічні аспекти інклюзивної освіти. Інтеграційні процеси як передумови і тенденції розвитку інклюзивної освіти. Основні напрями розвитку інклюзивної освіти. Роль держави у розвитку інклюзивної освіти. Організаційні та економічні важелі розвитку інклюзивної освіти. Принципи неперервної інклюзивної освіти.</p> <p>Тема 2. Заклад освіти в умовах інклюзії як об'єкт менеджменту. Сучасні моделі менеджменту: тенденції та закономірності. Менеджмент інноваційних освітніх проектів. Функції управлінської діяльності керівника закладу дошкільної освіти в умовах інклюзії. Методи і форми роботи з усіма учасниками освітнього процесу, впровадження в освітньому закладі інклюзивного навчання.</p>		

<p>Аналіз діяльності закладу освіти в умовах інклюзії.</p> <p>Тема 3. Педагогічні інновації в рамках структури управління закладом освіти в умовах інклюзії.</p> <p>Етапи розробки інноваційного освітнього проекту. Інструментарій та процедура розробки проекту.</p> <p>Принципи і технології командостворювання в закладі освіти в умовах інклюзії.</p> <p>Вертикаль управління впровадженням освітньої інклюзивної практики в дошкільних навчальних закладах.</p> <p>Тема 4. Модель інклюзивної освіти: досвід та практика України.</p> <p>Нормативно-правове забезпечення інклюзивної освіти в Україні.</p> <p>Особливості навчання в інклюзивному закладі освіти.</p> <p>Реалізація ідеї універсального дизайну в освіті.</p> <p>Структурно-функціональна модель інклюзивного навчання в закладі освіти.</p> <p><u>Модуль 2. Технології ефективного освітнього менеджменту інклюзивним закладом дошкільної освіти.</u></p> <p>Тема 1. Соціальне партнерство в реалізації політик/ стратегій програм інклюзивної освіти.</p> <p>Напрямки впливу громадських інститутів на державну владу і на соціальну політику по стосовно людей з інвалідністю та особливими освітніми потребами.</p> <p>Механізми взаємодії закладу освіти в умовах інклюзії із соціальними партнерами.</p> <p>Тема 2. Професійний розвиток персоналу в закладах освіти в умовах інклюзії.</p> <p>Акмеологічні та андрагогічні підходи до професійного розвитку персоналу.</p> <p>Професійна діяльність і особистість педагога інклюзивної освіти.</p> <p>Заходи підвищення кваліфікації педагогів.</p> <p>Формування інклюзивної компетентності членів колективу.</p> <p>Тема 3. Розвиток інклюзивного освітнього середовища.</p> <p>Освітнє середовище як аспект соціально-психологічної адаптації дітей з особливими освітніми потребами.</p> <p>Сучасні підходи до аналізу освітнього середовища та основні принципи моделювання інклюзивного освітнього середовища.</p> <p>Структура та компонентна характеристика інклюзивного освітнього середовища.</p> <p>Тема 4. Соціально-педагогічне проектування у сфері інклюзивної освіти.</p> <p>Сучасні підходи до оновлення змісту та виокремлення організаційно-педагогічних умов в соціально-психологічній</p>		
--	--	--

	<p>реабілітації дітей з особливими освітніми потребами.</p> <p>Тема 5. Реалізація діяльності команди психолого-педагогічного супроводу дитини з особливими освітніми потребами в ЗДО.</p> <p>Положення про команду психолого-педагогічного супроводу. Роль керівника закладу у розвитку і функціонуванні інклюзивної моделі освіти.</p> <p>Характерні риси командної роботи з дитиною, яка має особливі освітні потреби (рішення стосовно методів роботи з дитиною приймаються колективно; члени команди несуть колективну відповідальність за результати; батьки є рівноправними членами команди; усі члени команди мають рівний статус і вважаються однаково важливими; знання та вміння представників різних дисциплін інтегруються під час розробки та реалізації навчального плану роботи з дитиною.</p>		
--	--	--	--

Планування індивідуальної роботи зі студентами денної форми навчання

№	Тема	Кількість годин	Кількість годин аудиторних	Кількість годин самостійної робота
1.	<i>Сучасні тенденції розвитку і функціонування закладу дошкільної освіти в умовах інклюзії.</i>	67	7	60
1.1.	Теоретико-методологічні засади інклюзивної освіти.	12	1	11
1.2.	Заклад освіти в умовах інклюзії як об'єкт менеджменту.	19	2	17
1.3.	Педагогічні інновації в рамках структури управління закладом освіти в умовах інклюзії.	23	2	21
1.4.	Модель інклюзивної освіти: досвід та практика України.	13	2	11
2.	<i>Технології ефективного освітнього менеджменту інклюзивним закладом дошкільної освіти.</i>	58	8	50
2.1.	Соціальне партнерство в реалізації політик/ стратегій програм інклюзивної освіти.	13	2	11
2.2.	Професійний розвиток персоналу в закладах освіти в умовах інклюзії.	13	2	11
2.3.	Соціально-педагогічне проектування у сфері інклюзивної освіти.	13	2	11
2.4.	Реалізація діяльності команди психолого-педагогічного супроводу дитини з особливими освітніми потребами в ЗДО.	19	2	17
Всього		125	15	110

4.2. Плани семінарських, практичних та лабораторних занять Тема «Заклад освіти в умовах інклюзії як об'єкт менеджменту».

План.

1. Сучасні моделі менеджменту: тенденції та закономірності.
2. Менеджмент інноваційних освітніх проєктів.
3. Функції управлінської діяльності керівника закладу дошкільної освіти в умовах інклюзії.
4. Методи і форми роботи з усіма учасниками освітнього процесу, впровадження в освітньому закладі інклюзивного навчання.

Тема «Професійний розвиток персоналу в закладах освіти в умовах інклюзії».

План.

1. Підходи до професійного розвитку персоналу інклюзивного закладу освіти.
2. Професійна діяльність і особистість педагога інклюзивної освіти.
3. Формування інклюзивної компетентності членів колективу.
4. Заходи підвищення кваліфікації педагогів.

Тема «Реалізація діяльності команди психолого-педагогічного супроводу дитини з особливими освітніми потребами в ЗДО».

План.

1. Положення про команду психолого-педагогічного супроводу. Роль керівника закладу у розвитку і функціонуванні інклюзивної моделі освіти.
2. Характерні риси командної роботи з дитиною, яка має особливі освітні потреби.
3. Механізми взаємодії закладу освіти в умовах інклюзії із соціальними партнерами.

4.3. Організація самостійної роботи студентів та форми звітності:

1. Підготувати питання для обговорення (8 год./8 тем =64 год.)

Модуль І. Сучасні тенденції розвитку і функціонування закладу дошкільної освіти в умовах інклюзії.

Тема 1.1. Теоретико-методологічні засади інклюзивної освіти.

Основні поняття: інклюзивна освіта, діти з особливими освітніми потребами, розвиток інклюзивної освіти, принципи неперервної інклюзивної освіти, організаційні та економічні важелі розвитку інклюзивної освіти.

Питання для обговорення:

1. Охарактеризуйте філософські та культурологічні аспекти інклюзивної освіти. Основні напрями розвитку інклюзивної освіти.
2. Розкрийте інтеграційні процеси у суспільстві як передумови розвитку інклюзивної освіти.
3. Визначте організаційні та економічні важелі розвитку інклюзивної освіти в Україні. Розкрийте роль держави у цих процесах.
4. Охарактеризуйте принципи неперервної інклюзивної освіти.

Тема 1.2. Заклад освіти в умовах інклюзії як об'єкт менеджменту.

Основні поняття: менеджмент, функції управлінської діяльності, менеджер в освіті, інклюзивний простір, інклюзивне освітнє середовище, стратегічне планування розвитку інклюзивного закладу, місія освітньої організації.

Питання для обговорення:

1. Охарактеризуйте сучасні тенденції та закономірності менеджменту інноваційних освітніх проектів.
2. Назвіть функції управлінської діяльності керівника закладу дошкільної освіти в умовах інклюзії.
3. Назвіть ефективні методи і форми роботи з усіма учасниками освітнього процесу у впровадженні інклюзивної практики.
4. Розкрийте особливості аналізу діяльності закладу освіти в умовах інклюзії.

Тема 1.3. Педагогічні інновації в рамках структури управління закладом освіти в умовах інклюзії.

Основні поняття: педагогічні інновації, команда супроводу, модель супроводу, ресурси розвитку інклюзивного закладу освіти, принципи командостворення, технологія залучення «зовнішнього друга».

Питання для обговорення:

1. Охарактеризуйте етапи, інструментарій та процедуру розробки інноваційного освітнього проекту (інклюзія як освітня новація).
2. Розкрийте принципи і технології командостворювання в закладі освіти в умовах інклюзії.
3. Охарактеризуйте вертикаль управління впровадженням освітньої інклюзивної практики в закладах дошкільної освіти.

Тема 1.4. Модель інклюзивної освіти: досвід та практика України.

Основні поняття: інклюзивний заклад дошкільної освіти, інклюзивний підхід в освіті, універсальний дизайн, принципи універсального дизайну в освіті, структурно-функціональна модель.

Питання для обговорення:

1. Проаналізуйте нормативно-правове забезпечення інклюзивної освіти в Україні.
2. Розкрийте особливості організації освітнього процесу в інклюзивному закладі освіти.
3. Реалізація ідеї універсального дизайну в освіті.
4. Охарактеризуйте структурно-функціональну модель інклюзивного навчання в закладі освіти.

Модуль 2. Технології ефективного освітнього менеджменту інклюзивним закладом дошкільної освіти.

Тема 2.1. Соціальне партнерство в реалізації політик/ стратегій програм інклюзивної освіти.

Основні поняття: соціальне партнерство, партнерська взаємодія, технології соціального партнерства.

Питання для обговорення:

1. Охарактеризуйте напрямки впливу громадських інститутів на державну владу і на соціальну політику стосовно людей з інвалідністю та особливими освітніми потребами.
2. Охарактеризуйте теоретико-концептуальні засади соціального партнерства.
3. Розкрийте механізми взаємодії закладу освіти в умовах інклюзії із соціальними партнерами.
4. Визначте технології соціального партнерства.

Тема 2.2 Професійний розвиток персоналу в закладах освіти в умовах інклюзії.

Основні поняття: акмеологічні та андрагогічні підходи, етика професійної взаємодії, інклюзивна компетентність педагога, позитивний імідж.

Питання для обговорення:

1. Охарактеризуйте акмеологічні та андрагогічні підходи до професійного розвитку персоналу здатного до реалізації інклюзивного підходу в дошкільній освіті.

2. Охарактеризуйте особистісні та професійні якості педагога інклюзивної освіти. Заходи підвищення кваліфікації педагогів.

3. Визначте роль керівника закладу у формуванні інклюзивної компетентності членів колективу.

Тема 2.3. Соціально-педагогічне проектування у сфері інклюзивної освіти.

Основні поняття: соціально-педагогічне проектування, соціально-педагогічна адаптація дитини з особливими потребами, принцип соціального зв'язку.

Питання для обговорення:

1. Охарактеризуйте соціально-педагогічне проектування розвитку дитини з особливими освітніми потребами в інклюзивному освітньому середовищі.

2. Освітнє середовище як аспект соціально-педагогічної адаптації дітей з особливими потребами.

3. Розкрийте сучасні підходи до оновлення змісту та виокремлення організаційно-педагогічних умов в соціально-психологічній реабілітації дітей з особливими освітніми потребами.

Тема 2.4. Реалізація діяльності команди психолого-педагогічного супроводу дитини з особливими освітніми потребами в ЗДО.

Основні поняття: модель інклюзивної освіти, команда психолого-педагогічного супроводу, технології ефективної взаємодії, етика професійного спілкування.

Питання для обговорення:

1. Охарактеризуйте роль керівника закладу у розвитку і функціонуванні інклюзивної моделі освіти.

2. На основі аналізу «Положення про команду психолого-педагогічного супроводу дитини з особливими освітніми потребами» розкрийте зміст та напрями діяльності колективу ЗДО із реалізації права дитини на освіту.

3. Назвіть технології ефективної взаємодії представників команди супроводу.

2. Скласти тезаурус термінів з менеджменту інклюзивної освіти (3 год./8 тем=24 год.).

3. Проаналізувати нормативно-правове забезпечення функціонування інклюзивного закладу освіти (6 год).

4. Підготувати доповідь презентацію про сучасні підходи управління закладом дошкільної освіти в умовах інклюзії (10 год.).

5. Розробити структурно-функціональну модель інклюзивної освіти в ЗДО (6 год.).

V. Контроль якості знань студентів

5.1. Форми і методи поточного контролю (60 балів)

Усне індивідуальне та фронтальне опитування, модульні контрольні роботи, самостійні письмові роботи, поточне тестування, індивідуалізоване спілкування студента з викладачем через мультимедійні засоби; використання мультимедійних освітніх технологій у процесі самонавчання (друковані, аудіо-, відеоматеріали та навчальні матеріали, що надходять з комп'ютерних мереж).

У процесі оцінювання навчальних досягнень магістрів застосовуються такі методи:

- *методи усного контролю*: індивідуальне опитування, фронтальне опитування, співбесіда.

- *методи письмового контролю*: модульне письмове тестування; реферат, самостійні письмові роботи.

- *методи самоконтролю*: уміння самостійно оцінювати свої знання, самоаналіз.

У процесі оцінювання поточних навчальних досягнень студентів дистанційного навчання застосовуються такі методи:

- Методи навчання за допомогою взаємодії слухача з освітніми ресурсами при мінімальній участі викладача і студентів (самонавчання). Для розвитку цих методів характерний мультимедійний підхід, коли за допомогою різноманітних засобів створюються освітні ресурси: друковані, аудіо-, відеоматеріали та навчальні матеріали, що надходять з комп'ютерних мереж.

- Методи індивідуалізованого викладання і навчання, для яких характерні взаємини одного студента з одним викладачем чи одного студента з іншим студентом (навчання "один у одного"). Ці методи реалізуються в дистанційній освіті в основному за допомогою таких технологій, як телефон, звичайна та електронна пошти; методи, в основі яких лежить надання студентам навчального матеріалу викладачем чи експертом, при якому студенти не відіграють активної ролі у комунікації (навчання "один до багатьох").

- Методи, для яких характерна активна взаємодія між всіма учасниками освітнього процесу (навчання "багато до багатьох").

Дистанційне навчання здійснюється за допомогою комп'ютерних телекомунікацій, має наступні форми поточного контролю:

Система Moodle - це платформа, на якій розміщені навчальні матеріали, реалізовується спілкування "студент-студент", "студент-викладач", контролюються знання студентів, але й здійснювати управління освітнім процесом.

Google Meet - проведення дистанційних конференцій, лекційних, семінарських та лабораторних занять, інших форм навчальних занять, проведених за допомогою засобів телекомунікацій і інших можливостей "Всесвітньої павутини".

Кожний модуль включає бали за опрацювання лекцій, практичних і семінарських занять, індивідуальної роботи, виконання самостійної роботи, модульної контрольної роботи.

Модульний контроль знань студентів здійснюється після завершення вивчення навчального матеріалу модуля.

Навчальні досягнення студентів оцінюються за модульно-рейтинговою системою, в основу якої покладено принцип поопераційної звітності, обов'язковості модульного контролю, накопичувальної системи оцінювання рівня знань, умінь та навичок; розширення кількості підсумкових балів до 100 (з них поточна успішність – 60 балів і екзамен – 40 балів).

5.2. Форми і методи підсумкового контролю (40 балів)

Письмовий екзамен

Питання до екзамену

1. Види освітнього менеджменту в умовах інклюзії.
2. Визначення поняття «освітній менеджмент», реалізація основних засад освітнього менеджменту в інклюзивній практиці.
3. Етапи планування роботи з батьками дітей з особливими освітніми потребами в інклюзивному закладі освіти.
4. Зміст і структура інклюзивного освітнього процесу.
5. Зміст управління інклюзивним закладом дошкільної освіти.
6. Змістовні та структурні аспекти управління інклюзивними освітнім середовищем закладу освіти.
7. Інклюзія як один із напрямів стратегічного управління інклюзивним закладом дошкільної освіти.
8. Компоненти інклюзивного освітнього середовища.
9. Контроль з якістю упровадження інклюзивних підходів в закладі освіти.
10. Механізми взаємодії закладу освіти в умовах інклюзії із соціальними партнерами.
11. Місія освітньої організації в умовах інклюзії.
12. Модель психологічного супроводу інклюзивної освіти.

13. Нормативно-правові засади створення та функціонування інклюзивного закладу освіти.
14. Організаційно-регулятивна функція управлінської діяльності в умовах інклюзії.
15. Освітнє середовище як аспект соціально-педагогічної адаптації дітей з особливими освітніми потребами.
16. Основні етапи стратегічного планування розвитку інклюзивного закладу дошкільної освіти.
17. Особистісні риси керівника інклюзивного закладу освіти.
18. Оцінка ефективності функціонування інклюзивного освітнього середовища.
19. Оцінно-аналітична функція управлінської діяльності в умовах інклюзії.
20. Підходи до професійного розвитку персоналу інклюзивного закладу освіти.
21. Підходи до трактування поняття «менеджмент в освіті» в умовах інклюзії.
22. Планування заходів підвищення готовності педагогічного колективу до запровадження інклюзивної освіти.
23. Принципи роботи з батьками дітей з особливими потребами в інклюзивному закладі освіти.
24. Прогностично-молелююча функція управлінської діяльності в умовах інклюзії.
25. Професійні якості керівника інклюзивного закладу освіти.
26. Процедура створення інклюзивного закладу освіти.
27. Психолого-педагогічний супровід дітей з особливими освітніми потребами в умовах інклюзивного освітнього середовища.
28. Ресурси розвитку інклюзивного закладу дошкільної освіти.
29. Роль керівника у запровадженні інноваційних освітніх технологій в інклюзивному освітньому середовищі.
30. Сучасні управлінські підходи до розвитку інклюзивної освіти.
31. Технологія залучення «зовнішнього друга» у розвитку інклюзивного закладу дошкільної освіти.
32. Управління розвитком інклюзивної освіти в закладі дошкільної освіти.
33. Формування позитивного іміджу інклюзивного закладу дошкільної освіти.
34. Характерні риси командної роботи з дитиною, яка має особливі освітні потреби.
35. Шляхи усунення ризиків ефективного розвитку інклюзивного закладу дошкільної освіти.
36. Формування інклюзивної компетентності членів колективу.
37. Сучасні моделі менеджменту: тенденції та закономірності.
38. Менеджмент інноваційних освітніх проектів.
39. Функції управлінської діяльності керівника закладу дошкільної освіти в умовах інклюзії.
40. Вплив стилю керівництва керівника закладу освіти на розвиток інклюзивної практики.

5.3. Критерії оцінювання знань студентів

Контроль успішності студентів з урахуванням поточного і підсумкового оцінювання здійснюється відповідно до навчально-методичної карти, де зазначено види й терміни контролю.

Кількість балів за роботу з теоретичним матеріалом, на практичних заняттях, під час виконання самостійної роботи залежить від дотримання таких вимог:

- ✓ своєчасність виконання навчальних завдань;
- ✓ повний обсяг їх виконання;
- ✓ якість виконання навчальних завдань;

- ✓ самостійність виконання;
- ✓ творчий підхід у виконанні завдань;
- ✓ ініціативність у навчальній діяльності.

**Шкала оцінювання результатів ПОТОЧНИХ (СЕМЕСТРОВИХ)
видів навчальної діяльності: національна та ECTS**

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою
		для оцінювання результатів поточних (семестрових) видів навчальної діяльності
54-60	A	відмінно
48-53	B	добре
42-47	C	
39-41	D	
36-38	E	задовільно
21-35	FX	незадовільно з можливістю повторного виконання окремих видів навчальної діяльності
0-20	F	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

Шкала оцінювання результатів ЕКЗАМЕНУ: національна та ECTS

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою
		для екзамену
36-40	A	відмінно
32-35	B	добре
28-31	C	
26-27	D	
24-25	E	задовільно
14-23	FX	незадовільно з можливістю повторного складання
0-13	F	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

Систему рейтингових балів для різних видів контролю та порядок їх переведення у національну (4-бальну) та європейську (ECTS) шкалу.

Підсумкова кількість балів (max – 100)	Оцінка за 4-бальною шкалою	Оцінка за шкалою ECTS
1 – 34	«незадовільно» (з обов'язковим повторним курсом)	F
35 – 59	«незадовільно» (з можливістю повторного складання)	FX
60 – 68	«задовільно»	E
69-74	«задовільно»	D
75 – 82	«добре»	C
83 – 89	«добре»	B

90 – 100	« відмінно »	А
----------	---------------------	---

Загальні критерії оцінювання успішності студентів, які отримали за 4-бальною шкалою оцінки «відмінно», «добре», «задовільно», «незадовільно».

Загальні критерії оцінювання навчальних досягнень студентів

Оцінка	Критерії оцінювання
відмінно	ставиться за повні та міцні знання матеріалу в заданому обсязі, вміння вільно виконувати практичні завдання, передбачені навчальною програмою; за знання основної та додаткової літератури; за вияв креативності у розумінні і творчому використанні набутих знань та умінь, за виконання завдань у повному обсязі.
добре	ставиться за вияв студентом повних, систематичних знань із дисципліни, успішне виконання практичних завдань, засвоєння основної та додаткової літератури, здатність до самостійного поповнення та оновлення знань; за виконання завдань у достатньому обсязі.
задовільно	ставиться за вияв знання основного навчального матеріалу в обсязі, достатньому для подальшого навчання і майбутньої фахової діяльності, поверхову обізнаність з основною і додатковою літературою, передбаченою навчальною програмою; можливі суттєві помилки у виконанні практичних завдань.
незадовільно	виставляється студентіві, відповідь якого під час відтворення основного програмового матеріалу поверхова, фрагментарна, що зумовлюється початковими уявленнями про предмет вивчення. Таким чином, оцінка «незадовільно» ставиться студентіві, який неспроможний до навчання чи виконання фахової діяльності після закінчення.

VII. Основні допоміжні інформаційні джерела для вивчення курсу

1. Порошенко М. Інклюзивна освіта: навчальний посібник. Київ: ТОВ «Агенство «Україна», 2019. 300 с.
2. Миронова С.П. Педагогіка інклюзивної освіти: навчально-методичний посібник / С.П.Миронова. Кам'янець-Подільський, Кам'янець-Подільський національний університет імені Івана Огієнка, 2016. 164 с.
3. Гаврилов О.В. Особливі діти в закладі і соціальному середовищі : навчальний посібник / О.В. Гаврилов. Кам'янець-Подільський : Аксіома, 2009. 308 с
4. Залучення дітей з особливими потребами: Методичне керівництво до програми „Крок за кроком”. К., 2000. 224 с.
5. Бондар В. Інклюзивне навчання як соціально-педагогічний феномен / Віталій Бондар // Рідна школа. 2011. № 3. С. 10–14.
6. Гайдукевич С. Е. Средовой поход в инклюзивном образовании /С. Гайдукевич // Инклюзивное образование: состояние, проблемы, перспективы: материалы регионального семинара. Минск, 2007. С. 34-46.
7. Годовникова Л. В. Условия интегрированного образования детей с нарушениями развития / Л. В. Годовникова // Педагогика. 2008. № 8. С. 36–43.
8. Дегтяренко Т. М., Вавіна Л. С. Корекційно-реабілітаційна робота в спеціальних дошкільних закладах для дітей з особливими потребами: Навчальний посібник. Суми : ВТД „Університетська книга”, 2008. 302 с.
9. Досвід залучення дітей з особливими потребами до загальноосвітніх шкіл / О. Кунанець, Н. Герцик, О. Озарко, Г. Дідух // Психолог. Шкільний світ. 2004. – № 37. С. 18–21.

10. Дошкольное воспитание аномальных детей: Книга для учителя и воспитателя /Под ред Л.П. Носковой. М., 1993. – 347 с.
11. Єжова Т. Є. Толерантне освітнє середовище інклюзивного навчального закладу як умова соціальної реабілітації дітей з обмеженими можливостями життєдіяльності Електронний ресурс.
12. Задіранова Г. В. Розвиток дитини з обмеженнями життєдіяльності в умовах інклюзивного освітнього середовища. Електронний ресурс.
13. Залучення дітей з особливими потребами: Методичне керівництво до програми „Крок за кроком”. К., 2000. 224 с.
14. Запровадження інклюзивної освіти в ЗНЗ / упоряд. С. В. Корніцова // Управління школою. 2011. № 1/3. С. 73–92.
15. Інклюзивна освіта в теорії і практиці діяльності школи / А. Колупаєва, Н. Софій, Ю. Найда, Л. Даниленко // Директор школи. Шкільний світ. 2011. № 7. С. 17–22.
16. Інклюзивне навчання: партнерські стосунки з родинами / А. Колупаєва, Н. Софій, Ю. Найда, Л. Даниленко // Директор школи. Шкільний світ. 2011. № 10. С. 1, 20–25.
17. Канадсько-український проект «Інклюзивна освіта для дітей з особливими потребами в Україні» [Електронний ресурс]. Режим доступу: www.education-inclusive.com. Назва з екрану.
18. Кашуба Л. В. Інклюзивна модель навчання: компетентнісний підхід / Л. В. Кашуба // Завучу. Усе для роботи. – 2011. – № 13/14. – С. 32-11–32-15.
19. Колупаєва А. А. Інклюзивна освіта: реалії та перспективи : монографія / А. А. Колупаєва. К. : Самміт-Книга, 2009. 272 с.
20. Колупаєва А. А. Вступ до інклюзивної освіти : навчальний курс / А. А. Колупаєва, С. М. Єфімова. К. : [Б.в.], 2010. 17 с.
21. Колупаєва А. Нормативне забезпечення інклюзивного навчання / А. Колупаєва // Директор школи. Шкільний світ. 2011. №9. С. 26–32.
22. Концепція розвитку інклюзивної освіти // Інформаційний збірник Міністерства освіти і науки України. 2010. № 34/35/36. С. 46–49.
23. Кугуєнко Н.Ф. Світовий досвід інтегрування дітей з особливими освітніми потребами в загальноосвітні навчальні заклади / Н.Ф. Кугуєнко // Джерело педагогічних інновацій управління освіти. Режим доступу : kominternovskiy-tyo.edu.kh.ua/Files/.../Джерело_Силина_2013.doc.
24. Кузава І. Роль інклюзивного середовища у формуванні особистості дошкільників, які потребують корекції психофізичного розвитку Електронний ресурс / І. Б. Кузава. Режим доступу:
25. Луценко І. Психолого-педагогічний супровід дитини з особливими потребами / І. Луценко // Психолог. Шкільний світ. 2005. № 40. С. 19–27.
26. Мальцева Т.Ю. Педагогічні умови впровадження інклюзивних парків діяльності дошкільних навчальних закладів / Молодий вчений. № 2 (3). – 2017. С. 106-110.
27. Мармаза О. І. Проектний підхід до управління навчальним закладом / О. І. Мармаза. Х. : Основа, 2003. – 80 с.
28. О. Скалюк, С. Александрова Розвиток освітнього середовища як технологія управління навчальним закладом в умовах інклюзії. Режим доступу : ped-ejournal.cdu.edu.ua
29. Організація діяльності інклюзивної школи / А. Колупаєва, Н. Софій, Ю. Найда, Л. Даниленко // Директор школи. Шкільний світ. 2011. № 8. С. 21–27.
30. Особливості управління інклюзивною школою / А. Колупаєва, Н. Софій, Ю. Найда, Л. Даниленко // Директор школи. Шкільний світ. 2011. № 11. С. 23–28.

31. Підготовка вчителів і вихователів до роботи в інклюзивних класах та групах. Курс для викладачів ВНЗ. пер. з англ. Київ, 2000. 224 с.
32. Створення ресурсних центрів. Посібник для батьків дітей з особливими потребами /ВФ „Крок за кроком” К., 2007. 216 с.
33. Дмитренко Г. А. Стратегічний менеджмент у системі освіти. Навч. посібник. – К. : МАУП, 1999. 176 с.
34. Тесленко В. Соціально-педагогічне проектування як засіб управління регіональною системою соціально-педагогічної підтримки дітей з обмеженими можливостями / В. Тесленко // Соціальна педагогіка: теорія та практика. – 2007. № 1. С. 35–40.
35. Токарь І. Е. Инклюзивное образование: опыт и перспективы развития / И. Е. Токарь // Социальная педагогика. 2011. № 5. С. 93–105.
36. Третьяков П. И. Управление школой по результатам: практика пед. менеджмента / П. И. Третьяков. М. : Новая шк., 1997. 288 с.
37. Управління педагогічними інноваціями в інклюзивній освіті / А. М. Ананьєв, С. В. Воронова, М. М. Майлук, О. О. Сакалюк та ін. / За заг. наук. ред. С. К. Хаджираєвої. К. : Освіта України, 2014. 244 с.
38. Хамініч С.Ю., Переверзева О.В. Інклюзивна освіта в контексті інноваційного розвитку України / С.Ю. Хамініч, О.В. Переверзева. Режим доступу : http://confcontact.com/2013_03_15/35_Haminich.htm.
39. Шахненко В.І., Шевченко В.Т. Здійснення інклюзивної освіти як педагогічна проблема: історія, сучасність і перспективи розвитку / В.І. Шахненко, В.Т. Шевченко // Джерело педагогічних інновацій – управління освіти. Режим доступу : kominternovskiy-ruo.edu.kh.ua/Files/.../Джерело_Силина_2013.doc.
40. Шевцов А.Г. Методичні основи організації соціальної реабілітації дітей з вадами здоров'я: Монографія. Київ: НТІ «Інститут соціальної політики», 2004. –240 с.
41. Щорс В. В. Формування гуманного ставлення до дітей з особливими потребами в учасників навчально-виховного процесу / В. В. Щорс // Початкове навчання та виховання. 2011. № 32/33. С. 42–45.
42. Як досягти змін: Посіб. Для батьків та педагогів з обстоювання та захисту прав дітей з особливими освітніми потребами та громадської діяльності /ВФ „Крок за кроком” К., 2007. 140 с.
43. Середовище, що належить дітям: поради для педагогів закладів дошкільної освіти /За заг. ред. Засенка В.В. К., 2019. 68 с.
44. Організаційно-методичні засади діяльності інклюзивно-ресурсних центрів : навчально-методичний посібник / За зпг. ред.. М.Порошенко та ін. К, 2018. 252 с.

Інформаційні ресурси

1. www.education-inclusive.com
2. ussf.kiev.ua.
3. osvitportal.lviv.ua
4. pedpresa.com.ua
5. <http://knowledgeloom.org/pd>
6. www.includingsamuel.com
7. www.includingsamuel.com/screenings/host.
8. www.IncludingAllKids.org
9. www.includingsamuel.com/resources
10. <http://groups.to/includingsamuel/>
11. www.includingsamuel.com/screenings/host
12. www.ispukr.org.ua – сайт Інституту спеціальної педагогіки НАПН України